

В. СУХОМЛИНСЬКИЙ У ДІАЛОЗІ ІЗ СУЧАСНІСТЮ

9. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в п'яти томах / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1977. – Т. 3. – 649 с.
10. Сухомлинський В. О. Розвиток індивідуальних здібностей і нахилів учнів / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори в п'яти томах / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1977. – Т. 5. – С. 122–139.
11. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1984. – 280 с.
12. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори в п'яти томах / В. О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1976. – Т. 2. – 668 с.

Слободенюк Л. І.*

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито актуальність використання окремих педагогічних ідей видатного вченого В. О. Сухомлинського в системі підвищення кваліфікації вчителів.

Нині суспільство ставить перед учителем завдання – бути не тільки неповторною особистістю, носієм загальнолюдських цінностей, глибоких і різноманітних знань та високої культури, а й прагнути до втілення в собі людського ідеалу.

Соціальна значущість особистості вчителя, його професійні якості із прадавніх часів хвилювали філософів, педагогів, природознавців. У системі загальнолюдських цінностей ідеальний педагог-наставник виступає як людина, чия праця оточена повагою, пошаною. Тому перед науковцями, викладачами, методичною службою КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради постійно постають проблеми – якою має бути школа майбутнього, і якого вчителя вона потребує.

Одними із пріоритетних завдань науково-методичної роботи як структурної ланки системи післядипломної освіти педагогічних працівників є:

- створення умов для реалізації творчих ініціатив педагогів;
- організація та координація дослідно-експериментальної роботи методичних служб та окремих навчальних закладів;
- вивчення, узагальнення, пропаганда та впровадження кращого педагогічного досвіду.

У вирішенні цих та інших проблем під час проведення занять у курсовий і міжкурсний період в академії ми завжди звертаємось до мудрих порад ученого, учителя, вихователя із сільської школи Василя Олександровича Сухомлинського, який жив і працював в епоху авторитаризму, соціалістичної формації, й створив геніальне педагогічне вчення для майбутнього.

* © Слободенюк Л. І.

В. СУХОМЛИНСЬКИЙ У ДІАЛОЗІ ІЗ СУЧАСНІСТЮ

Аналіз праць В. О. Сухомлинського дає можливість констатувати, що його педагогічні ідеї є актуальними і для сучасної науково-методичної роботи в системі підвищення кваліфікації вчителів. Необхідною умовою ефективної реалізації методичної роботи Василь Олександрович вважав активну творчу діяльність усього колективу. Він стверджував, що методична робота і наукове дослідження подібні в тому, що ґрунтуються на аналізі фактів і передбачають наукове прогнозування очікуваних результатів. Учителю, за В. О. Сухомлинським, який не вміє проникати мисленнєво у глибину фактів, причинно-наслідкові зв'язки між ними, неминуче перетворюється на ремісника. Тому однією з необхідних умов ефективної реалізації методичної роботи великий педагог вважав активну творчу діяльність усього колективу й дослідницько-пошукову атмосферу, що панує в ньому. Відповідальність за роботу виховується шляхом розгортання критики – ділової, повсякденної, яка стає органічною складовою стилу роботи школи. Учителю відчуває відповідальність за результати своєї діяльності перед усім педагогічним колективом лише тоді, коли критика стає важливим елементом у роботі закладу. Досвід роботи вчительського колективу Павлівської середньої школи Онуфріївського району Кіровоградської області показує, що для успішної діяльності педагогічного колективу потрібно здійснювати низку організаційних заходів, що створюють атмосферу зацікавленості всіх, результатами роботи кожного педагога. Учительський колектив не тільки повинен знати, як працює кожний його член, а й добиватися того, щоб кожен учитель працював добре.

В. О. Сухомлинський наполегливо добивався, щоб кожен викладач, кожен вихователь був не просто «споживачем» педагогічних знань, а дослідником, раціоналізатором.

Учений-практик велику увагу приділяв розвитку педагогічної культури, що охоплює: розвиток мовлення вчителя, етику та естетику педагогічної діяльності, дидактичні знання та вміння. Педагогічна культура вимірюється рівнем педагогічної майстерності, суть якої «знайти, помітити, а іноді й створити психологічну ситуацію, що збудила б емоційне ставлення до явищ навколишнього світу» [2, с. 454].

Цільне місце у своїх працях В. О. Сухомлинський відводить ролі вчителя, учителя професіонала, взірця для наслідування. «Учитель – це не тільки той, хто передає учням знання та вміння. Це передусім той, у кого дитина, як у батька і матері, вчиться жити» – твердить він [1, с. 567]. Особистість учителя він розглядав як наріжний камінь навчання та виховання, а його професійну і педагогічну майстерність пов'язував із рівнем психологічної культури, психолого-педагогічних знань, розмаїттям засобів естетико-психологічного впливу на учнів. Василь Олександрович був переконаний, що вчитель для вихованців може бути одночасно і другом, і наставником. «Ставлення вихованців до особи свого вихователя можна охарак-

В. СУХОМЛИНСЬКИЙ У ДІАЛОЗІ ІЗ СУЧАСНІСТЮ

теризувати так: особа вихователя приваблює, захоплює, надихає вихованців цілісністю, красою ідейно-життєвих поглядів, морально-етичних засад. Якщо ви хочете бути могутньою силою, що впливає на колектив, будьте для своїх вихованців, за висловом Тараса Шевченка, апостолом правди і науки, совістю народу» – писав він [1, с. 591].

В основі професійної діяльності сучасного вчителя лежить головна його функція – керівництво процесами навчання, виховання, розвитку, формування особистості учня. У В. О. Сухомлинського вчитель виступає у педагогічному процесі, як організатор, який створює сприятливі умови для самостійного й осмисленого учіння, активізує і стимулює допитливість і пізнавальні мотиви школярів, їх індивідуальну, групову та колективну навчальну роботу, підтримує в ній прояви співпраці. Самодостатній учитель, у розумінні педагога, має такі позитивні риси, як освіченість, педагогічний такт, доброзичливість, відчуття прекрасного. Педагог повинен навчити дітей самокритичності, розбудити їх естетичні почуття, уміти тонко проникати в душу вихованців, формувати почуття патріотизму та громадянську позицію.

Складовою інноваційного процесу післядипломної освіти є вивчення та впровадження передового педагогічного досвіду як системи педагогічних знань, умінь і навичок, способів здійснення творчої педагогічної діяльності. Передовий досвід – це особлива група досвіду – надбання працівників освіти і цілих педагогічних колективів, котрі творчо працюють. У чому суть педагогічного досвіду, за визначенням В. О. Сухомлинського? «Якщо вчитель не навчився аналізувати факти і створювати педагогічні явища, то справи, що повторюються рік у рік, здаються йому нудними, одноманітними, він втрачає інтерес до власної роботи. А якщо нема інтересу в учителя, то й для дітей навчання стає нудним. Суть педагогічного досвіду в тому й полягає, що перед учителем кожного року відкривається щось нове. і в прагненні осягнути нове розкриваються його творчі сили» [2, с. 473]. Він узагальнював власну професійну практику, роботу керованого ним колективу педагогів, а також вивчав, творчо впроваджував досвід учителів, директорів багатьох інших шкіл.

Першочергове завдання наукового узагальнення передового досвіду полягає в тому, щоб перевести його обґрунтування із практичного на методичний рівень, виявити суть досвіду і способи його поширення. Для того щоб педагог міг творчо використати узагальнений передовий педагогічний досвід В. О. Сухомлинський радив: «Як дбайливий садівник готує ґрунт під троянди, так директор школи повинен готувати ґрунт для запозичення передового досвіду, створеного кращими майстрами педагогічної праці. і підготовка цього ґрунту залежить передусім від майстерності директора школи як педагога... Щоб ідея перейшла з практики однієї школи в практику іншої,

В. СУХОМЛИНСЬКИЙ У ДІАЛОЗІ ІЗ СУЧАСНІСТЮ

«... потрібна індивідуальна творчість, що ґрунтується на колективних переконаннях» [2, с. 405].

Завданням вчителя є також прищеплення дітям засад людинолюбства. У розвитку педагогічної майстерності наставника саме гуманізм відіграє одну з домінуючих конструктивних ролей. В. О. Сухомлинський зазначав, що справжній вихователь турбується про те, щоб між його вихованцями існували тонкі емоційні відносини. «Дуже тонке, складне і нелегке в моральному вихованні – це добитися того, щоб кожний вихованець робив добро, приносив радість товаришеві, щоб у цій душевній творчості народжувалася потреба в людині – щира, глибока прихильність учнів один до одного. Навчити робити добро людині – в цьому частина педагогічної майстерності» [2, с. 552].

Однією з визначальних якостей учителя В.О.Сухомлинський вважав любов до дітей. і тільки там, де є така любов, педагог є великою притягальною силою для колективу і окремих вихованців. Любов вихователя до вихованців не є готовим почуттям, з яким приходять на ниву педагогічної праці. Її можна досягнути тільки важкою і творчою працею. В уяві В. О. Сухомлинського ідеальною є така школа, де педагог зуміє розбудити в юному серці вихованця бажання бути хорошим, сьогодні стати кращим, ніж учора, почуття поваги до самого себе.

Василь Олександрович Сухомлинський залишив сучасникам неоціненну педагогічну спадщину, вивчення і творче використання якої стало професійним покликанням освітян і слугуватиме подальшому розквіту української педагогіки.

Література:

1. Сухомлинський В.О. Роль особи вчителя в духовному житті колективу та особистості // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5-ти тт. – К. : Рад.шк., 1977. – Т. 1.– 654 с.
2. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5 ти тт. – К. : Рад. шк., 1977.– Т. 4. – 639 с.

Стребна О. В.*

РОЛЬ ПРИРОДИ У ФОРМУВАННІ ДИТЯЧОЇ ОСОБИСТОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ СПАДЩИНИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО)

У статті розкривається педагогічна сутність методологічних та методичних стратегій В.Сухомлинського стосовно використання чинника природи в роботі з учнями, насамперед молодшими школярами в контексті формування в них природознавчої обізнаності, становлення елементів їхнього наукового світогляду.

Будучи педагогом-творцем, педагогом-гуманістом і реформатором підготовки вчителів з оновленим мисленням і сприйняттям дитячої особистості, В.Сухомлинський приділяв неабияке значення проблемі впливу природи на духовний та розу-

* © Стребна О. В.